

Selostus Tampereen Messukylän Kokon pellon
kivikautisen asuinpaikan kaivauksesta, jonka suoritti maist. Esko Sarasmo Hämeen Museosta Tampereen kaupungin myöntämällä varoin 19-30.6.67
(Aihe: Muinaist. Toimik. kirj. N° 1417/30.5.67)

Kaivauksessa, joka kesti 9 päivää, tutkittiin tarkastuskertomuksen karttaluonnokseen merkitty etelään kaartuvalla hiekkaharjanteella ollut asuinpaikka kokonaan. Kaivettu alue oli 38 m pitkä ja 6-12 m leveyttä, yhteensä runsaat 390 m².

Löydöksiä tuli niukanlaisesti saviastian palasia, kuitenkin n. 16 eri astiasta, (tavanomaista eri tavoin koristeltua nuorakeramiikkaa, joukossa kuitenkin n. 12 mm paksun astian syrjä, sivu ja pohjapala) sädekiviliuskeisen oikokirveen teräkulmäkappale, vähän kvartseja ja kivi-iskoksia. Outona löydöksenä oli tässä seurassa viikinkikautinen pronssinen rannerengas (Kivikoski II, kuv. 682).

Kyntömuillissa oli keramiikkaa vähän, joten peltotyö ei ollut asuinpaikkaa kovin paljoa turmellut. Kynnöksen alla oli harjanteen länsipuolella harmahtavaa löysää hiekkaa, jossa ei juuri löydöksiä ollut. Itäpuoliskossa oli kellertävää tiivistä hiekkaa, joka oli ruostetäplien kirjavoimaa. Alla oli kovaksi iskostunut ruostehiekka. Löydökset olivat pääasiassa kirjavassa hiekassa, jossa kuitenkin ei juuri erillistä kulttuurikerrosta havainnut.

Ruudut kaivettiin pintamaakerroksen lisäksi I-II kerroksena. Tiuhimmin löydöksiä oli juuri kaivausalueen keskivaiheilla. Maaperä oli kivetöntä ja sää poutainen, joten ne saatiin lapsopelelläkin tarkasti talteen. Varmoja asumamerkkejä ei ollut. Muutaman ruudun alalla oli joukko pystysuoria paalun reikiä, jotka ovat täyttyneet humusmullalla ja eri kohdalla oli neljä isohkoa humusmaakuopannetta.

Alimmat kaivauslöydöt olivat n. 1 m läheisen Iidesjärven karttapiinnan (77,1) yläpuolella.

Kaivetun harjanteen tyvenä pohjoisessa olevaan suorakulmaiseen korkeampaan harjuun tehtiin 10 koeojaa ja löytyi 4-5 nuorakeramiikan siirua, joukossa reunapala. Oliskohan siinä syytä vielä kaivaa. Kaivettavaa aluetta olisi n. 300 m², mutta löytöjä tulisi vähän. Koealat olivat 25 m².

Yo. Kristiina Hjorth, joka oli apulaisenani, luettelee esi-
neet ja piirtää kartan, joten saanen kaivauskertomuksen syksyllä sinne.

Tampere 7.7.67

Luopioinen
1/8-68

Kertomus kivikautisen asuinpaikan kaivauksesta Tampereen Messukylän Vuohenojalla Kokin pellolla, jonka johti maisteri Esko Sarasmo. Kartoittajaapulaisena oli yo Kristiina Hjorth. Kaivaukset kestivät 9 työpäivää 19-30.6. 1968 välisenä aikana.

73

Kertomukseen liittyy 3 karttaa, valokuvat ja negatiivit Hämeen Museon M 2764K: 1-27 ja löydökset HM 2764:1-102.

Paikka on Iidesjärveen laskevan nyt n. 1,5-2 m leveän Vuohenojan eteläpuolella, 1,3 km Messukylän kirkosta ja 50 m Vuohenojankatu 18 rivitaloasunnoista länteen. Peruskarttaan merkittyyn Iidesjärven rantaviivaan on lännessä 200 m.

Löytyminen.

Arkeologiaa opiskelevan Kristiina Hjorthin pikkusisko kullutteli erilaista maasta löytämässään isonsiskon tunnistettavaksi ja toi 25.6.67 kotinsa edessä leviävältä kevätkuraiselta pellolta löytämiään koristeltuja saviastianpalojakin. Sisärukkaset löysivät samoilta tienoilta maan pinnasta ja kynnösojan pinta-
maista 10-kunta palasta lisää samaa nuorakeramiikkaa ja kourallisen siruja-
osia oli ainakin neljästä astiasta. Myös kvartseja, joukossa kaapiniakin, löytyi vähän.

Kävin 26.5. heidän kanssaan paikkaa katsomassa ja kynnös-
pinnasta ja lastalla kaivelemalla tuli samatapaaisia löydöksiä vähän lisää. Tunkiolannoituksen jätteinä oli pellossa myös vanhan lasin ja fajanssin palasia, tiilenpaloja, rautoja yms. Kivikautiset löydökset olivat n. 5 x 20 m kokoisella vetiseen rantapelttoon pistävällä matalalla hiekkasärkällä, joka on Vuohenojan eteläpuolella olevan matalan hiekkaharjanteen kärkipol-
veke.

Maan on kaupungin omistama entisen Kokin talon peltoa ja se oli vuokrattu mv. Erkki Muotialalle. Hän suostui jättämään har-

janteen seudun keväällä kylvämättä, ja kaupunki myönni anomuksesta 1000.- ylimääräisen apurahan Hämeen Museolle kaivaustyövoiman palkkaukseen.

Kaivaus.

Alue ruudutettiin P-E-suuntaisesti ja tutkittiin särkän kärjestä alkaen poikittaisin vyöhykkein. Särkkä erottui n. ½ m korkeana kapeana P-E-suuntaisena tasaisesta ja vetisestä pellostakoheavana harjanteena. Lännessä sen syrjä oli jyrkähkö, idässä loiva. Pinta oli kynnösviilloksella. Useimmissa oli pinnassa pitkät matkat puhdasta hiekka osoittaen kynnön olleen entistä syvemmän. Viillokset olivat lujaa nurmea, runsaasti juolaa ja varissutta ruista kasvoi niiden reunoilla.

Kynnösnurmessa ei löydöksiä ollut. Pintalöytöinä luetellut on saatu viillosmullistaja sen alla ollutta humuksen sekaista maata poisottaessa ja kaivausruutua tasoitettaessa. Sen alta kaivettiin I ja II kerros n. 15 sm vahvaisina ja III kerrostakin, jos löytöjä jatkui. Maaperä koko särkässä oli kivetöntä hietaa, mutta laatu vaihteli. Länsipuoliskossa ja eteläkärjessä oli turpeen alla heti kellertävä hiete, jota jatkui syvälle. Löydöksiä siinä oli vähän. Itäisessä puolella oli hietä yleensä ruskeaa, syvemmällä ja reunamalla harmaata ruskeaa. Löydöksiä oli molemmissa, liksisen ruskeassa ehkä vähän enemmän.

Eteläkärjen ruudut C:1-2 olivat löydöttömiä, D:1-2 oli jo ruskeaa hietaa, mutta löytöjä vain humuksen sekaisessa maassa. D:5:ssä oli aurasojan takia humusta vähän, kulttuurimaapoli harmahtavan ruskeaa. Siinä näkyi pieniä, kynnän vahvaisia ruoste-ruskeita täpliä 10-15 sm välein. Ne osoittautuvat olevan pystysuorien värisuonien kohtia. III kerroksesta tästä alueesta tuli pari paksun saviastian kappaletta ja ohutta vanhahkoa lasia. Ruskeita suonie oli yleisesti itäisivillä tästä pohjoisemmaksi. Ne alkoivat usein toisesta kaivauskerroksesta. Kun

likaisenruskeaa hiekkaa kaivettiin vielä 10 cm löytöjä syven-
mälle tuli vastaan kovaksi iskostustunut ruostesora. Siitä ker-
roksesta on ruosteveesisuonet lähtöisiä, ehkä matojen koloihin
kohonneet. C:7 :ssä oli II kaivauserroksessa n. 30 cm syväs-
sä kaksi näkinkongänkuoren puoliskoa hietamaassa.

Kaivausalueen pohjoispuolella särkän itäreunamalla ruutu-
rivi 12 :sta alkoi pohjoiseen päin 9 metriä ulottuva hajannainen
kapea paalureikäalue. Ne tulivat näkyviin jo pintakerroksen
alta, pyöreinä 4-6 cm läpimittaisina savisen peltomullan läiskinä.
Pystyleikkauksilla todettiin niiden olevan pystysuoria, alaspäin
kapenevia ja 25-30 syvälle ulottuvia. Mahdollisesti ne ovat mä-
rän maan heinähaasian aluslavan kannatinsaalujen jätteitä.

Seipäänreikien pohjoispuolella, alueella, josta ei enää
löydöksiä tullut, oli kulttuurimaassa epämuotoisia nokisen maan
läiskä. Palomasta, hiiltä tai nauto tulenpidon merkkiä ei ollut.
Niiden vahvuus oli vain kymmenisen senttiä.

Asutusalue.

Asuinpaikkana on keramiikkalöydösten perusteella päätel-
len ollut 26 m pitkä ja 3-6 m leveä alue 8-12 metrin levyisen
särkän keskellä ja itäreunassa. Siinä löydökset loppivat hiekka-
kasärkän mukana, kun huruksen alla ollut likaisenruskea sora
muuttui seviruden alle olevaksi hiesuksi ja saveksi.

Löydökset olivat tasaisesti jakaantuneet laajalle alueel-
le. Keramiikkaa kertyi runsaat 7 kg, joukossa luetteloon merkit-
tyjä reunapaloja puoliväliin neljäkymmentä ja runsaasti eri
tavoin koristeltujakin palasia. Rikottuja estioita on ollut
kolmattakymmentä. Evertseja, joukossa kaapimia ja purasimia,
löytyi myös jonkunverran. Ainoa kiviesine on sädäkiviliuskeinen
hyvin hiottu lähes oiketeäisen kirveen kulmaus, jota näyttää
käytetyn pienöstaluttana.

Asunasärkän jatkona ja polvekkeena pohjoisessa olevaa
korkeampaa hiekkaharjannetta tukittiin lukuisinkoekuopin.

N. 25 n² kaivelun tuloksena oli 5 sirua keramiikka ja muutamia kvartsi-iskoksia. Kevhällä paljain maan aikanaan ei löytynyt kuin yksi keramiikan siru harjanteen Vuohenojan puoleiselta laelta. Harjanteesta, jos se kokonaan tutkittaisiin, on ilmeisesti saatavissa kokoon kourallista enempiä keramiikkaa. Toteamatta sen sijaan jää, olisiko harjanteen etelärinteen juurella juuri samalla korkeudella, missä särkän löydöt olivat, ollut jotakin. Maa näytti siinä olevan alavaa savimullan maata, eikä paljosta tarkastelusta huolimatta pinta-löytöjä tehty.

Korkeussuhteet.

Kaivausalueen korkeus määriteltiin vaakitsamalla kaupungin tarkkavaakituskiintopisteeseen №302 Vuohenojan sillankorvassa. Sen korkeus merestä on 81,209 m. Kaivausalueen vaakituksessa käytetty kiintopistepaalu (=1,45) oli 2,99 m tarkkavaakituksen pulttia alempana eli 78,22 m merenpinnasta. Alimmat löydökset olivat n. 20 sm alempana ja mahdollisen rantaviivan voi olettaa olleen n. 30 sm siitä alaspäin. Asutuksen aikana on siis veden korkeus voinut olla enintään 77,72 m. Veden alle särkän löydösalue olisi joutunut vaakitusluvun 1,00 vaiheelle eli merenpinnan korkeuden 78,7 vallitessa. Nyt on Iidesjärven pinta peruskartan mukaan korkeudella 77,1.

Jos vesi siis olisi ollut vähän nykyistä korkeammalla, olisi tässä käsilikon saarstaman matolan lahden rann@särkällä voinut olla kelvollinen asuinpaikka. - Perimätiedon mukaan melko myöhäänkin täällä on ollut vesi korkealla, sillä Mesekylän keskiaikaiseen kirkkoon karotseen kuletun veneellä.

Mikäli vedet kivikaudella ovat tällä seudulla olleet nykyistä alempana, on Iidesjärvestä itään lähes kahden kilometrin päähän ulottuva Kirkkosuo ollut kuivaa maata, luultavasti savitasankoa. - Sen maakerroksia tutkimalla ehkä vasta selviäisi, onko tämä Kokipellon kivikautinen asuinpaikka ollut rannalla

vai savitasangen Härellä.

Tampereella 24.7.1968

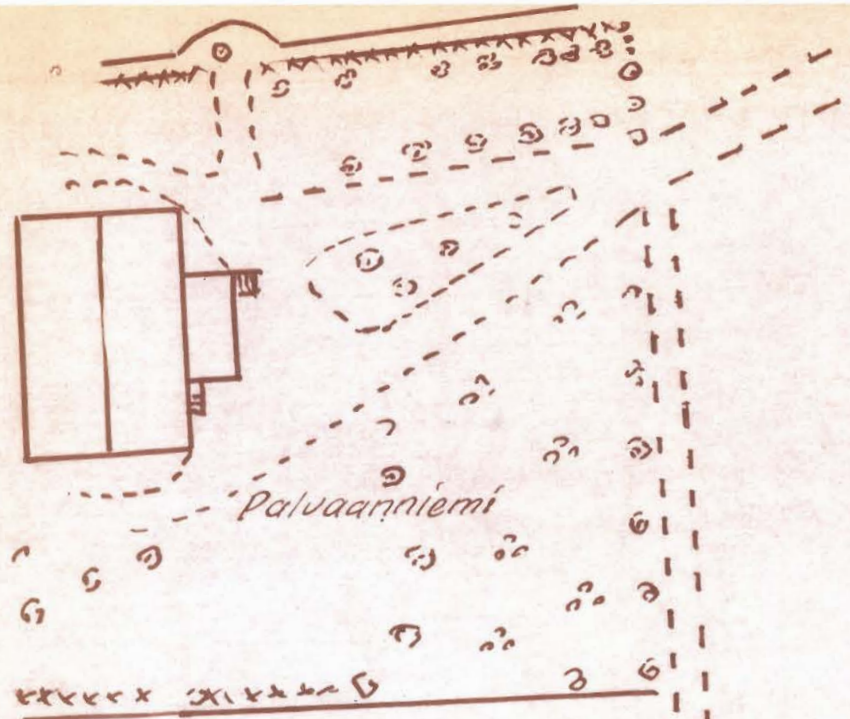
Esko Sarasmo

Tampere, Messukylä
Kokkinpellon kivik.

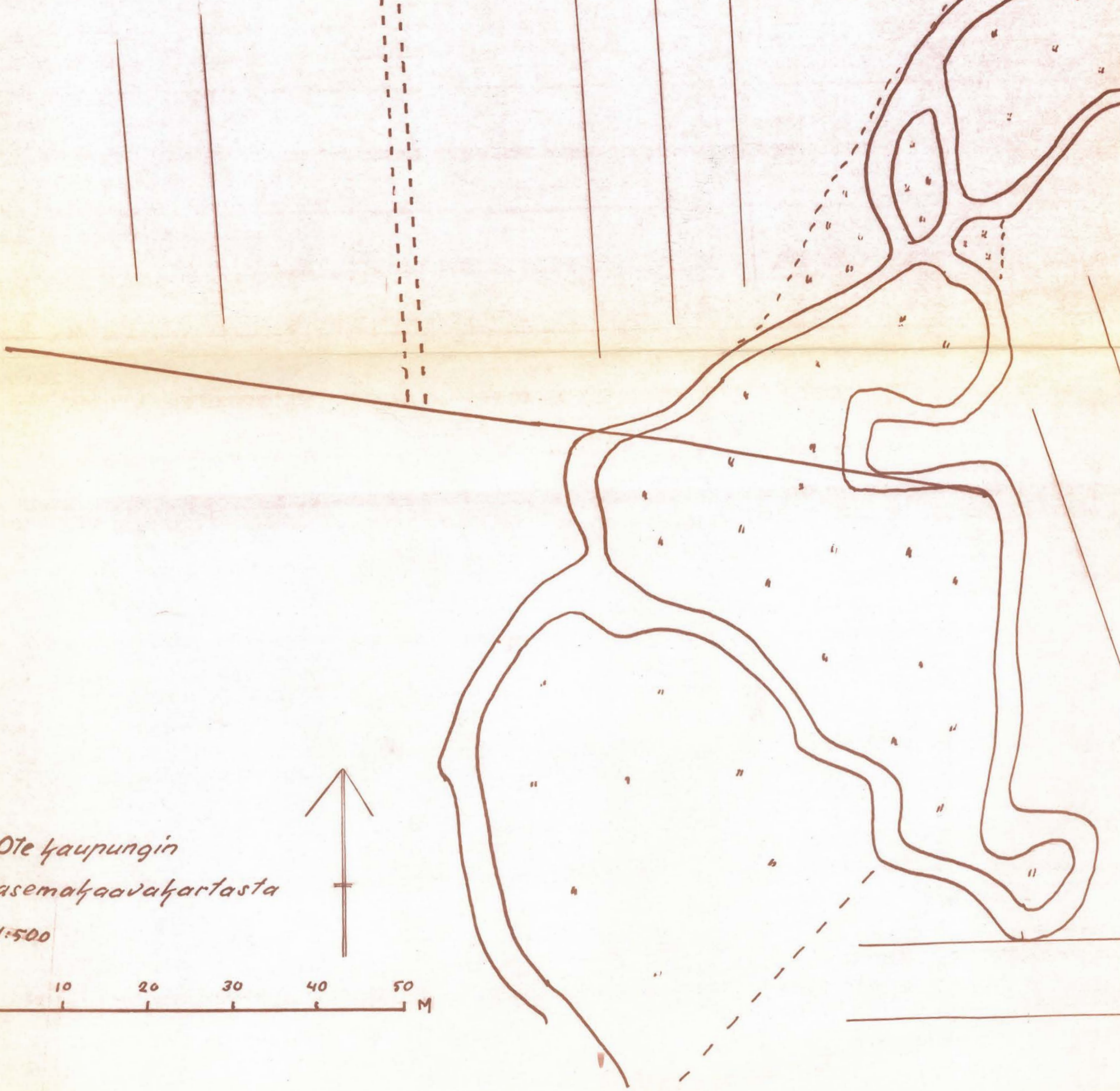
Tutkintu E. Sarasmo 1967.

12.54

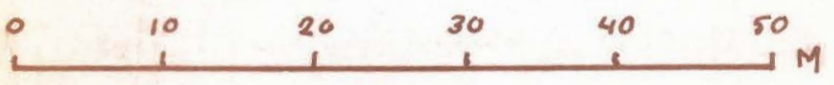
Palvaanniemi

xxxxxxxxxxxxxxxx

Ote kaupungin
asema- ja vaivakartasta

1:500

12.54

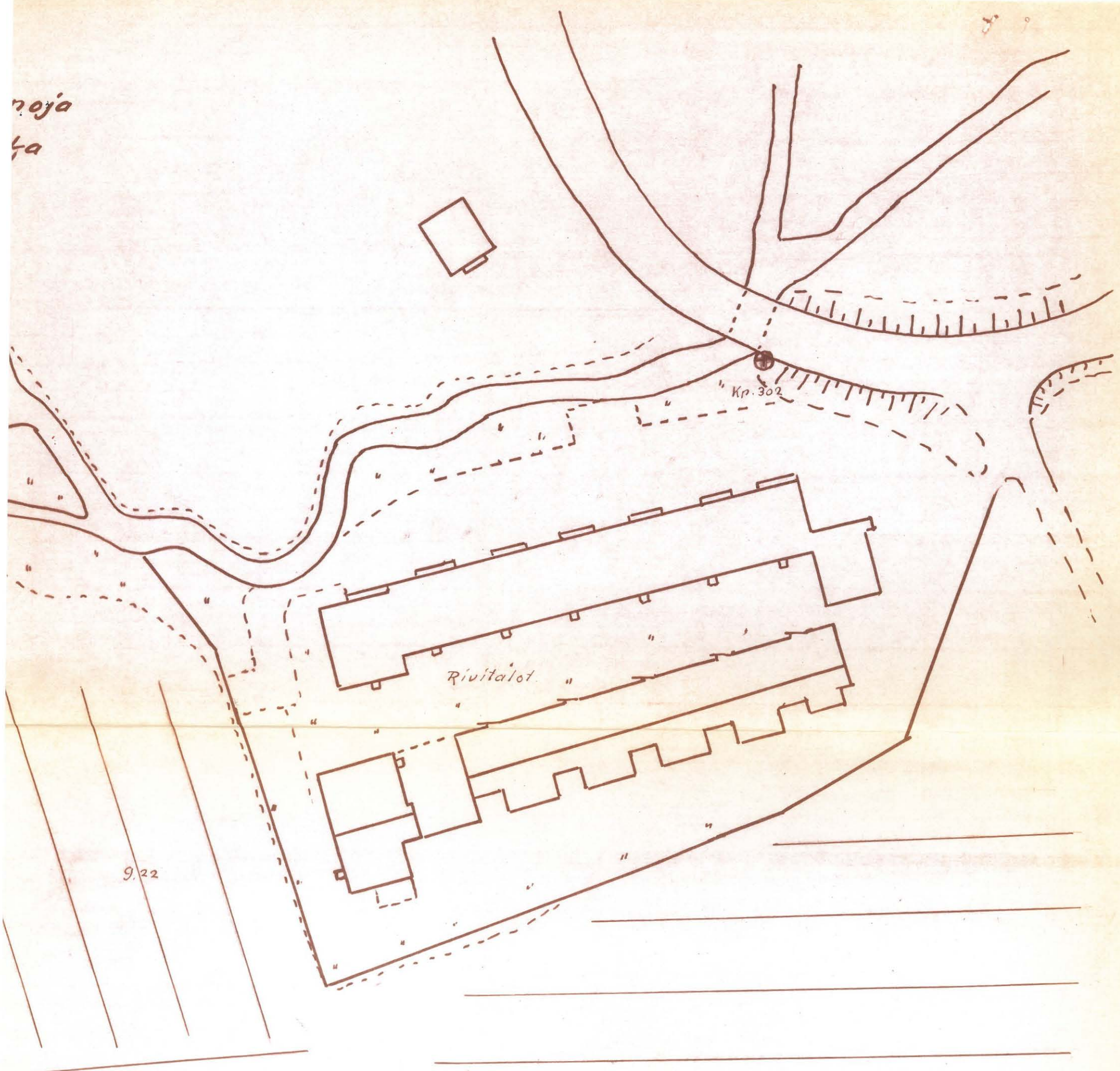
Tampere, Messukylä, Vuohenoja
Kohin pelloin kivik. as. paikka

Tutkinut E. Sarasmo 1967.

noja
ka

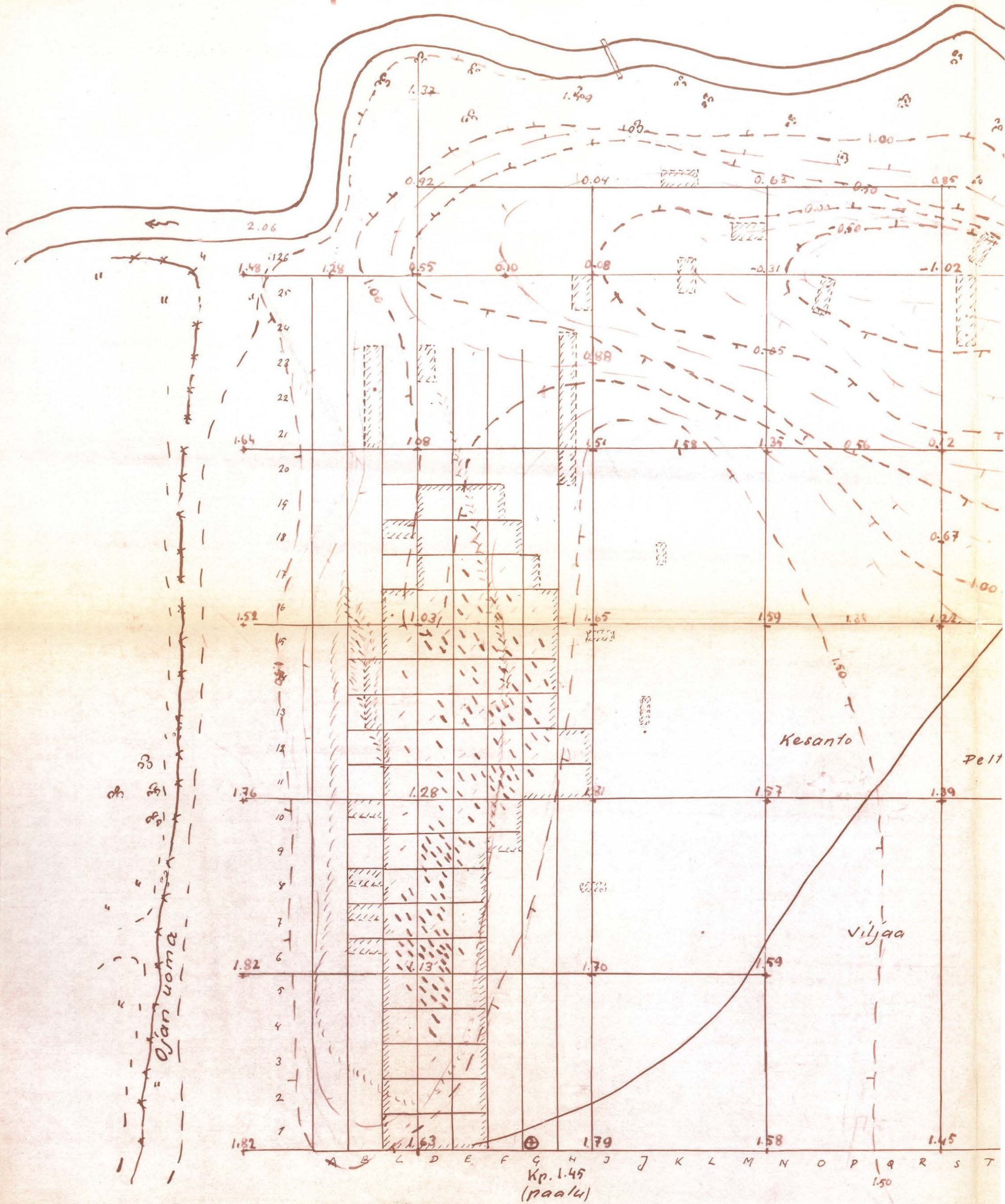
9.22

Rivitalot

Kp. 302

Liite kair. kert. 24.7.68.

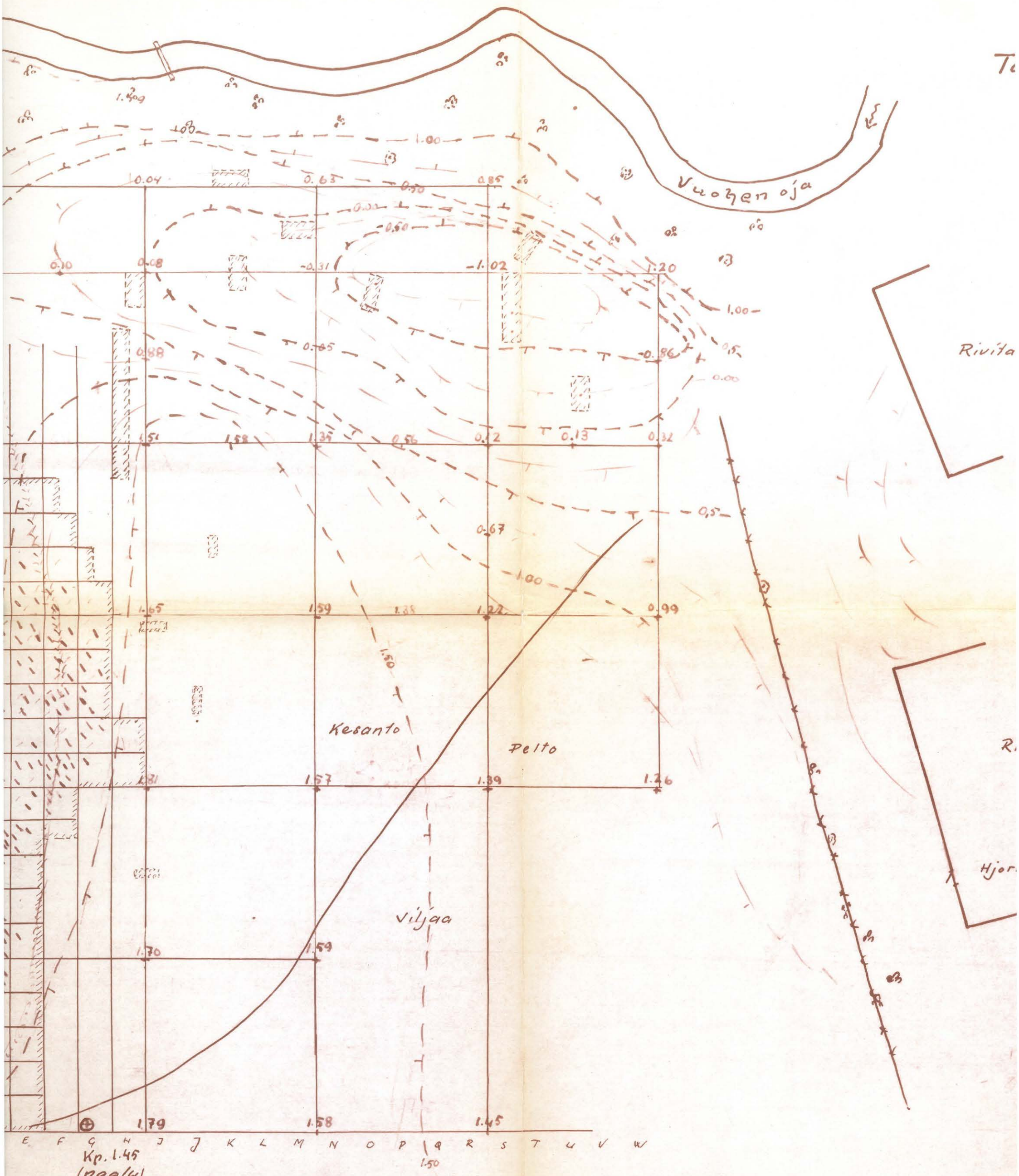

Kp. 1.45 (paalu)

1.50

Kp. 1.45
(maalu)

Liite kaiv.kertomukseen 24.7.68

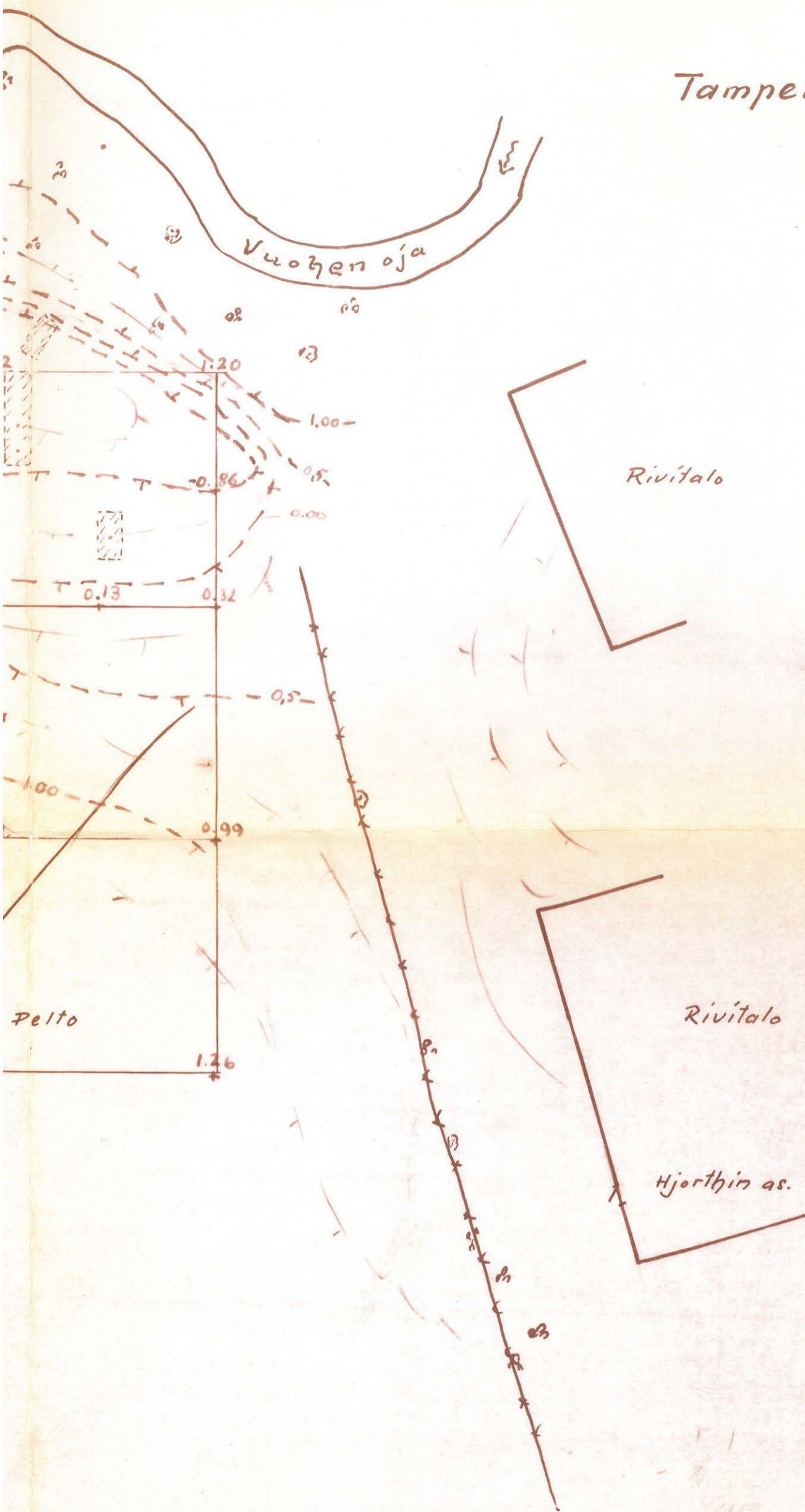
Tampere, Messukylä

Vuohenoja

Kokinpellon kivikautinen
as.paikka.

Tutkinut 19.-30.6.67 ja

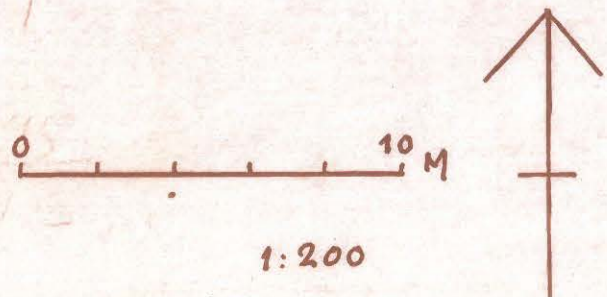
kartoittanut E. Sarasmo.

- tutkittu alue
- keramiikkaa 5 palaa
- " 1 muru
- " pintamaa

- 1.50 } vaakitus -
- 1.00 }
- 0.50 } korkeuskäyrät
- 0.00 }
- 0.50 }

- hiekkasärkän reuna
- kynnösoja

Liite kaiv.kertomukseen 24.7.68

Tampere, Messukylä, Vuohenoja,
Kokkinpellto.
1967.

2764K:1 Lämpäjät löytöpai-
kalla särkässä. Koko on jät-
köna oleva harjanne oikeella.
Etelästä 26.5.67

2764K:2 Notkelmasa Vuohen-
oja, taustalla rivitalot. Längdes-
alue merkitty. -Luoteesta 26.5

2764K:15 Kairaus parkin etelä-
puolella. - Idästä 20.6.67

2764K:16. Kairaus parkin kesti-
näikeillä, taustalla Idesjärvi -
Rivitalopäättyjen välistä harjan-
teelta kalliinpuolelta idästä.

E. Sarasinon kairu-kerf. 24.7.68

Tampere, Messukylä, Vuohenoja,
Kokipoltti, 1967.

2704K:13 Ruudut C-D:6, pinta-
kerros kasvotus, maa ruskeaa
virkkaa. - Kaakosta 21.6.

2704K:15. = ed, kymmenväke,
josta tuli eriten alkuvaiheja
ja kasvaukset pitkin
pöytästä. - Eteläkaakosta. 26.6.

2704K:17. H-D:12 pohjan kai-
netuma. Paalunreiät tikutettu (G:12).
- Itäkaakosta. 26.6.

2704K:18 E-F:12, kummaan
kellerrän ja ruskean hiekan
paja - Etelästä? 26.6.

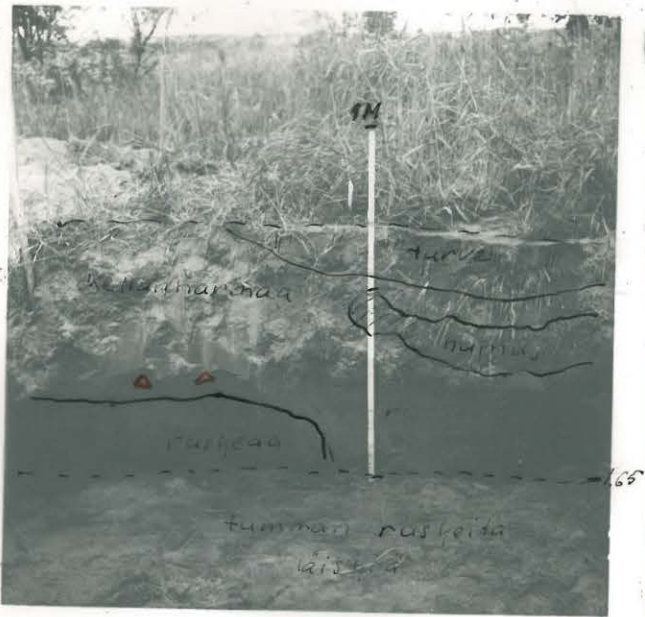
E. Sarasma on Kari Hert. 24.7.68

Tampere, Messukylä,
Vuohenoja, Kotin
pelto. 1967

2764K:22 Kiikkasärkän
kaivausalue, pohjoisosa
Julkitaan, Saustalla kivien
ojauksen pensaat-istujan-
teen korke. kohdalla koitti.
perä 28.6.

2764K:26 Paksun liikkusella
onakerros oli D:15. keramiik-
kia syvällä. - Jälistä?

2764K:19 Ruusoseuran
puheenjohtaja kunn.
neuvos L. Santamäki
kaivauspaikalla.

E. Sarasman Kaiu. Kort. 24.7.68

Tampere, Messukylä, Vuohenoja,
Kohin pelto. 1967.

2764K:20 Särkän näkyä kairat-
tuna, kotaluista avautuen. Taas-
talon Palvaanniemen talo. -
Itäkaakosta.

2764K:21 Kairausalue ja kai-
najat kaakkaa suopelloilta. Oi-
kealla rivitalojen kulmagründitkko.
-Kaakosta. 28.6.

2764K:11 Särkän kairaus kes-
kivaihoilta, taustana kirkko-
kärjännä ja ojanvarren puuta.
-Etelästä.

2764K:9 Särkän ja kairan-
teen tähtekotmaa -kaakosta.

E. Sarasmon kair. kert. 24.7.68